

Redengevende omschrijving – Ammerstol: Lekdijk 162

Monumentnummer: 23/02

FEITELIJKE GEGEVENS

Adres	Lekdijk 162, 2865 LH Ammerstol
Kadastraal nummer	Ammerstol A 1087
Naam object	N.v.t.
Complexonderdelen	N.v.t.
Oorspronkelijke functie	Gemeentehuis Ammerstol
Opdrachtgever	Onbekend, wellicht [REDACTED]
Architect/aannemer	Niet bekend
Datering / Bouwjaar	midden 19e eeuw, voorgevel ca. 1940

(CULTUUR)HISTORISCHE
ACHTERGROND*Raadhuis*

Het dorp Ammerstol, hield net als veel andere dorpen in Zuid-Holland, de raadsvergaderingen in een herberg. De komst van de gemeentewet in 1851 zorgde ervoor dat de gemeenten veel taken kregen toebedeeld, die voorheen alleen door steden mochten worden uitgevoerd of door de rijksoverheid. Dit leidde er uiteindelijk toe dat er meer ruimte nodig was voor het personeel van een gemeente.

Het voormalige raadhuis is in het midden van de 19de eeuw als woonhuis gebouwd. In 1885 is het woonhuis door de toenmalige eigenaar, [REDACTED] (wethouder van Ammerstol), aan de gemeente geschonken om als raadhuis te dienen. Nadat de voorgevel bouwvallig was geworden is deze rond 1940 vervangen door een nieuwe voorgevel. Het pand heeft uiteindelijk tot 1985 dienst gedaan als raadhuis. Door de fusie met Bergambacht werd het gebouw overbodig als raadhuis. Het is daarna in gebruik genomen als woonhuis.

Het voormalige raadhuis is illustratief voor de bestuurlijke ontwikkeling van de kern Ammerstol als voormalige zelfstandige gemeente en later als onderdeel van Bergambacht.

STEDENBOUWKUNDIGE,
LANDSCHAPPELIJKE SITUATIE*Ruimtelijke opbouw Ammerstol*

Net als bij de vele andere dijkdorpen in de Krimpenerwaard vormde de oeverwal van de Lek, de basis voor de ontginningen van het achterliggende veengebied. Deze vonden plaats vanaf de 11e/12e eeuw. Het gebied bestond uit lange evenwijdige kavelstroken die haaks op de dijk staan en waarbij de boerderijen op de koppen van de percelen zijn gelegen. Langs deze ontginningsas bestond aan de noordzijde bebouwing (overwegend binnendijs). De naam kwam tot stand door de aanwezigheid van een tol (1321). Gedurende deze periode kreeg het kleinschalige dijkdorp zelfs stads- en muntrechten. Vanaf de 15e eeuw werd de tol verplaatst en bleef de ontwikkeling van Ammerstol achter bij de voorgaande eeuwen. De aanwezigheid van de kerk (eerst een kapel) droeg bij aan de uitbreiding van de lintbebouwing richting het noorden door de aanleg van twee stegen, de huidige Grote Kerkstraat en de Wilhelminastraat, die verbonden werden aan de Achterweg, die evenwijdig aan de dijk liep. In de 19e eeuw was het dorp rondom deze straten sterk verdicht. Aan de randen van het dorp ging de bebouwing over op boerderijen die een vrij open lint langs de Lekdijk vormen. Vanaf de 20e eeuw ontwikkelde Ammerstol zich in noordelijke richting langs de Capellelaan. Na WOII breidde de kern zich sterker uit in de oksels

van de Lekdijk en Capellelaan. Het pand draagt bij aan de afleesbaarheid van de historische ruimtelijke ontwikkeling van de kern Ammerstol.

Ruimtelijke opbouw perceel

De woning is gelegen aan de noordzijde van de Lekdijk. Het evenwijdig aan de weg gelegen pand is uitgevoerd als een karakteristieke dijkpand met een benedendijkse bouwlaag. De ligging op de dijk is binnen Ammerstol kenmerkend voor de binnendijkse dijkbebouwing met een niet-agrarische oorsprong. Het pand is onderdeel van de perceelsgewijs ontwikkelde gevelwand in het hart van de historische dorpskern. Op dit stuk van de Lekdijk staat een bijna aaneengesloten bebouwing, waarin verschillende typen bebouwing elkaar afwisselen. Aan de westzijde van het voormalige gemeentehuis ligt een steeg naar het achterterrein als herinnering aan de historische stedenbouwkundige opzet van de bebouwing langs de Lekdijk. Door de positie van het pand en de opvallende afwerking met balkon, vlaggenmast en dakruiter speelt het een prominente rol binnen de ruimtelijke stedelijke opbouw.

De entree is voorzien van een kwartrond fraai afgewerkt ijzeren hekwerk aan de zijde van de steeg (west). Deze is onderdeel van het architectonische ontwerp.

ARCHITECTUURHISTORISCHE WAARDE

Het pand aan de Lekdijk 162 is waardevol als voorbeeld van de herbestemming van een midden 19e-eeuwse woning tot raadhuis, waarbij enkele typologische kenmerken van de architectuur zijn aangepast aan de functie, zoals het toevoegen van een prominent centraal (sprekers)balkon en een kunstwerk met het wapen van Ammerstol. De voorgevel is een voorbeeld van de herbouw van een oudere gevel in de tijdsgebonden vroeg 20e-eeuwse Traditionalistische bouwstijl, met verwijzingen naar de architectuur van de architect Kropholler. Dit uit zich in het gebruik van sobere baksteengevel in combinatie met betonnen elementen (door minder stijlvaste architecten vaak vervangen door beton, zoals ook hier het geval is) op constructief relevante plekken, wat leidde tot een ambachtelijke uitstraling van de architectuur. Ten slotte is het pand een voor de regio kenmerkend en herkenbaar dijkpand.

BESCHRIJVING

Het pand aan de Lekdijk 162 bestaat uit drie bouwlagen en een zolder. Het pand betreft een voor de regio kenmerkend dijkpand, waarvan aan de voorgevelzijde de eerste bouwlaag (kelder) niet boven het maaiveld uitkomt. Aan de achterzijde is de eerste bouwlaag geheel boven maaiveld gelegen. De hoofdentree bevindt zich aan de dijkzijde, dus aan de voorgevelzijde, op de tweede bouwlaag. In het pand bevindt zich een ingemetselde kluis, voorzien van een stalen deur uit 1940, aangebracht bij het opnieuw optrekken van de bouwvallige voorgevel van het raadhuis in 1940. De zolder wordt afgesloten met een schilddak, waarvan de nok loodrecht op de dijk/straat ligt. Het dak is gedekt met oranje Verbeterde Hollandse Pannen en heeft een houten klokkenstoel met vierkant zinken tentdak als dakruiter. Op het voorschild van het dak is een kleine driehoekige dakkapel geplaatst.

De midden 19e-eeuwse zijgevels zijn gemetseld in bruine baksteen in kruisverband. De in 1940 opnieuw opgetrokken voorgevel is gemetseld in iets rodere bakstenen in staand verband. De voorgevel is vormgegeven als een traditionalistische lijstgevel. De oude indeling is bij de herbouw behouden gebleven en aangevuld met een centraal balkon met stalen balustrade op de derde bouwlaag. Op de tweede bouwlaag (de eerste bouwlaag, de kelder, is aan de voorgevel niet zichtbaar) bevindt zich aan de linkerkant een grote monumentale entreepartij. De brede houten deur met ijzeren traliewerk ligt iets terug gelegen en wordt aan de bovenzijde afgesloten door een uitstekende latei. Zowel de entreepartij als de balkondeur zijn volledig omlijst met betonnen blokken. De vensters hebben slechts betonnen aanzetstenen en vensterbanken. De plint is ook voorzien van betonnen blokmotief.

Boven de latei van de entree is een betonnen kunstwerk met leeuwen en wapenschild van Ammerstol aangebracht en daarboven een lantaarn. Op het tentdak van de dakruiter is een ijzeren windvaan bevestigd.

WAARDENSTELLING

Het voormalige gemeentehuis aan de Lekdijk 162 te Ammerstol is van:

Cultuurhistorische waarde:

- Als uiting van de bestuurlijke ontwikkeling van de kern Ammerstol in het bijzonder en de gemeente Krimpenerwaard in het algemeen.

Stedenbouwkundige / landschappelijke waarde:

- Vanwege de kenmerkende positie evenwijdig aan en op de dijk, waardoor het pand de typologie van een dijkpand heeft.
- Vanwege de bijdrage aan de afleesbaarheid van de historische ruimtelijke ontwikkeling van de dorpskern Ammerstol.
- Vanwege de markante positie op de dijk en als beeldbepalend onderdeel van de perceelsgewijs ontwikkelde gevelwand langs de Lekdijk.

Architectuurhistorische waarde:

- Als voorbeeld van de herbestemming van een midden 19e-eeuwse woning tot raadhuis, met toegevoegde typologische kenmerken zoals een centraal (sprekers)balkon, dakruiter met klok en een kunstwerk met het wapen van Ammerstol.
- Van de voorgevel als voorbeeld van de herbouw van een oudere gevel in de tijdsgebonden 20e-eeuwse traditionalistische bouwstijl, die tot uiting komt in de sobere baksteengevel met betonnen afwerking van constructieve elementen en omlijstingen.
- Vanwege de kenmerkende en herkenbare typologie van een dijkpand.

Waarde vanwege de Gaafheid:

- Van de bouwmassa.
- Van de herbouwde voorgevel in Traditionalistische stijl.

Zeldzaamheidwaarde:

- Binnen de gemeente Krimpenerwaard als voorbeeld van een tot raadhuis/gemeentehuis herbestemd woonhuis met een toegevoegde typologische kenmerken en een traditionalistische gevel.

IDENTITEIT KRIMPENERWAARD

Het voormalige gemeentehuis aan de Lekdijk 162 draagt bij aan de ruimtelijke identiteit van de gemeente Krimpenerwaard vanwege:

1. De ligging op de dijk, die leidt tot de kenmerkende opbouw van een dijkwoning.
2. De esthetische kwaliteit van het ontwerp.
3. De herinnering aan de bestuurlijke ontwikkeling van de gemeente.

BESCHERMING

De volgende onderdelen vallen onder de bescherming:

Exterieur, bouwkundige structuur en waardevolle interieuronderdelen (met uitzondering van recent(e) sanitair, keuken(s) en badkamer(s)).

BRONNEN

- Blom, J. (1989), *De zalmvisserij van Ammerstol*, Zaltbommel
- Blom, J. (2008), *Ammerstol in oude ansichten, deel 1 en deel 2*, Zaltbommel
- Enderink, S. (2016), *Het Krimpenerwaardboek*, Zwolle
- Groningen, C.L. van (1996), *De Krimpenerwaard*, Zwolle
- Hofkens, M., Ingen, M. Van, e.a. (1991), *Jongere bouwkunst en stedenbouw 1800 – 1945*. Monumenten inventarisatieproject
- Hoven, F. Van den (2002), *Op ontdekkingstocht door Krimpenerwaard en Lopikerwaard. Topografisch, cultuurhistorisch en recreatief handboek voor streekbewoners en toeristen*.
- Knoester, J.J. (2002), *Kernachtig Krimpenerwaard, 100 jaar plaatselijke geschiedenis*.
- Kroon, M. (2000), *Krimpenerwaardig, de geschiedenis van de Krimpenerwaard in woord en beeld*.
- Povée, H. (2004), *Tien eeuwen tussen Lek en IJssel: geschiedenis van de Lopikerwaard en de Krimpenerwaard*.
- Stenvert, R. e.a. (2004), *Monumenten in Nederland, deel Zuid-Holland*.
- Stichting Krimpenerwaard, *Monumenten in de Krimpenerwaard: in Haastrecht, Stolwijk, Vlist, Schoonhoven, Ammerstol, Bergambacht, Berkenwoude, Lekkerkerk, Krimpen aan de Lek, Krimpen aan den IJssel, Ouderkerk aan den IJssel, Gouderak: cultuurhistorisch waardevolle gebouwen en objecten in beeld*.
- Ven, G.P. van de (2004), *Mensen in een waard vol wind en water: geschiedenis van de Waterhuishouding in de Krimpenerwaard*.
- Topotijdreis.nl
- Beeldbank RCE, kadastrale minuut Ammerstol
- Streekarchief Midden-Holland (bouwvergunningen en foto's)